

Nedėldienio Skaitymas.

NEDELINIS LAIKRAŠTIS.

Apmokėsnis: su prisiuntimu metams 2 rub.
pusmečiui 1 rub.
be prisiuntimo metams 1 rub. 40 kap.
pusmečiui 70 kap.

Rėdaktija Kaune.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS

kunigas pralotas Antanas Karosas.

◆◆◆ Už atskirą numerį 4 kap. ◆◆◆

Už apgarsinimus imama nuo eilutės arba jos vietos ant paskutinio puslapio 20 kap.

№ 31.

Kaunas. 18 (31) liepos mėn. 1906 m.

Pirmi metai.

Tabokas.

Tabokas prisiskaito prie **narkotiku**, tai yra prie svaiginančių daiktų. Taboką vartoja ne tik apšvietuoliai, bet ir prastuoliai. Tabokas yra tai erzinoimo įrankis pirmos eilios. Mokslas seniai ištyrė, juog tabokas yra smarki indėvė (tručizna). Ta indėvė vadinās **nikotinas** (taboko garai). Užtenka vieno nikotino lašo nuvarvėjusio aslon, kad jis pagadintu orą kambarėje ir padarytu jį netikusį kvėpavimui. Truputis pypkos sulčių, įpiltų gyvaties kramėn (nasuosna), užmuša ją beregint ir ji nusistaipo sapuliuose. Be to taboko dumuose talpinas dar: mėlynrugštis, sėrinis vanduo, sėros rugštis, serinis švinas, sėros garai, anglių rugštis ir daug kitų nuodų. Visi tie nuodai, progai pasitaikius, patenka par orą žmogaus kraujan. Sakytumei, kaip čia beprisiliesti prie taboko, kuomet šis yra teip nuodingas. Ir visgi nelaimė! Ruko visi, ypač vyriška lytis. Sutikti nerukėli—tai naujiena! Ir kaigi jie pelno ruke? Pelno sau nesveikata: įvairias kuno sunkenybes, įvairius kentėjimus, valgio benorą, pilvo slogas, gromulio iras, svaigulį, suliesėjimą, visotinę silpnybę, gomurio ir gerklės slunktą ir kitas ligas. Vis tai yra pasekmė taboko nuodų.

Meilutis Skaitytojau! Nu, pasakyk tu pats, ar verta rukti tą bjaurybę, taboką, jeigu jis tiekai gimdo ligų ir teip baisiai kenkia žmogaus sveikatai? Ar nereikia išdeginti ir jo šaknys, kame jis auga, kad nebeišdygtu jo daigas niekados!

Tabokas kenkia paaugusiems, e jauniems kenkia dvigubai, nes gaisina jų augalą. Gimdytojai ir auklėtojai privalo gint jaunumenei kiek begalėdami, kad ši nepradėtu rukti, ar mestu rukiusi. Žinoma, butu visugeriausiai ginti paveikslu, e ne vienais žodžiais; tai yra, patiems nerukti. Paveikslas yra tai garbus mokytojas. Bet čia ir yra kilpa! Kaip užgins tėvas sunui rukti, mokytojas—mokiniui, kad pačiuodu ruko atsijuosusiu? Ištikro, butu vieni juokai įkalbinėti ligos

pavoju kitam, kad pats nesisaugoji nuo to pavojaus. Seniai yra pasakyta: „Piktai paveikslausi ir kitą įtrauksi“. Kaip senieji daro, teip ir vaikai daro. Pradėjus rukti pirmą kartą cigarą, ar liurką, koks tai šleikštus jausmas apsireiškia. Pasidaro negera širdei, vemalą kelia, galva svaigsta, akys temsta, šaltas prakaitas išpila. Ir kasgi?

Toku budu žmogus veržias tyčiomis papročio vergijon, e išiveržęs gadina taboku orą sau ir kitiems, kosėja ir čiaudėja dumais aptekęs pats ir visi. Lieka taboko vergu iki grabo.

Su taboku teip yra, kaip su morfiju ir opijumu*). Šiuodu, apverstu ant pikto, erzima dirksnius juo tolyn, juo labyn. Morfistas nori dirksnius numalšinti, vėl ima porciją ir kitą. Bet tas malšinimas sukiršina dar pikčiau ir galų-gale suardo sveikata ir priskubina mirtį. Nors taboko nikotinas neužmuša tuojau myriop, bet pypkius nustoja noro darbutis, pasidaro netikęs, minties pajiega ir gyvenimo energija (drašybė) sumažėja žymiai. Kaikurie sakos, jie našiau dirbą, šauniau galvoją bent kiek pacigaravę, ar pypkavę. Čia yra apgaulys. Tabokas sužadina tik melagingą—ir tai trumpą—organizmo spēką, e tikroji gyvenimo spēka kenčia nuo taboko. Čia teip išeina, kad šit gaspadorius sakytus pelnas iš linų pasėjęs sėmenis pudyme. Toks pelnas butu melagingas ir tik tiems metams, nes paskui prapultu rugiai ir dirva nusialintu. Nikotinas (taboko garai) teipat erzina gyslaičių tinklyną, kaip ir alkoholis (degtinės garai).

Daktaras Wiel sako: „Nebekalbėsime apie tai, juog taboko rukymas atbukina apetitą, ale dar sukelia seiles, kurias rukėjas nuolatos išspjauna. Seilės yra pilvo darbininkės, jos šuvilgina maistą ir padeda virškinti. Tai-gi, spjaudyti jas be reikalo iš burnos

*) Opijumas—yra tai džiovinotos sultis iš tamtikros aguonų rūšies. Jis pasvaigina galvą ir numaldo sopulį. Morfijus, arba morfina, dirbas iš opijumo, yra tai žolės druska. Morfina migdina žmogų.

laukan, vadinasi išvaryti naudingas darbininkes iš pilvo ukės. E kasgi be dirbs seiles išmetus? Taboko dumas vidun įrytas vodingai užgauna pilvodžio gleivą, baisiai kiršina ją. Kaikuomet cigaročius ar liurkius parukęs pajaučia užnuodijimo ženklus. Ima akys žaliuoti, seiles varvėti, noris neva tai vėmti, buk gumbas pradeda pjauti.“

Meilutis Skaitytojau! Aš atkartojau dar sykį, juog tabokas nėra nėjoks maistas, jis yra indėvė (tručizna). Ir tu padarysi išmintingai jo nerukęs, nešniaukęs ir nežėbėjęs. Tabokas persisunkia į visą tavo kuną, užnuodyja kiekvieną gyslelę ir ypatingai kenkia lyties prietaisoms. Jeigu šniauki, ar žėbėji taboką, žinoma, tuomet neįkiri kitiems, bet tu ar dai savo sveikatą, lyg butumei rukąs. Žėbėdamas taboką, tu leidi nikotiną stačiai pilvan, e šniaukdamas erzini bepaliaubos nosies kiaurinę. Kadangi nosis kaimynauja arti su akim ir smagenomis, tai ir šios kenčia podraug.

Vienas daktaras pasaugojė Pietinėje Amerikoje, La Plata apygardoje, kaip tai iš priežasties taboko nuolatos rukymo teip vyru, kaip moterų, baisiai sumažėjo tenai žmonių skaitlius. Valdžiai prisiejo kviesti kolonistus iškūtur.

Kalbant apie taboko blėdę, nepridera pamiršti ir apie išlaidas, apie pinigus, kiek jis praryja par metus. Nebus parviršų, jei pasakysime, kad viena Vokietija suruko kasdien cigarų, popėrosų, bankrutų, makorkos už 75,000 rublių. Suskaityk kiek bus par metus! Metaigi turi 365 dienas. Kiek tai būtų galima už tuos pinigus pastatyti pradinių mokyklų, gimnazijų, universitetų! Kiek tai pasklystu šviesos po žmones! Kiek atsirastu naujų vieškelių, kiek senų pataisyti! Kiek pavalgytu ir prisidengtu vargdienių, našlių ir našlasių! Tuotarpu eina yščynis dumais, lieka tik pelenai, kuriuos vėjas išgainioja kanakur! Kad nors tuos pelenus būtų galima surinkti, bent būtų vaistas lapų amalui sunaikinti. Papypkės sultys irgi naikina amalą ir blakes. Ale ir tų sulčių niekas neduoda, pypkoriai išlaista jos žemėn.

Kun. Gerutis.

VIRŠIAUSIEJI PALIEPIMAI.

1) Pasiremami 105 straipsnio pamatinių valstybės įstatymų, išduotų 1906 m., paliepiam paleisti Valstybės Dumą ir paskirti sušaukimo dieną naujai išrinktos Dumos vasario 20 d. 1907 m. Apie laiką, kada bus daromi nauji rinkimai Valstybės Dumon, bus nuo Musų skyrium paliepiamai. Valdomasis senatas tą išpildyti išduos tam tikrą paliepiamą.

Ant originalo Jo Didenybės ranka parašyta:

MIKALOJUS.

Petergofas,

Liepos 8 d. 1906 m.

2) Peržiūrėjus mums paduotą ipatingąjį ministerių tarybos žurnalą apie reikalingumą sargybos Peterburge ir Peterburgo gubernijoje dėl tvarkos ir visuomenės ramumo, Mes skaitom reikalingu paskirti šiuose miestuose, vieton sustiprintos sargybos, ipatingąją sargybą, duodami tam tikras tiesas Peterburgo miesto viršininkui ir gubernatoriui. Valdomasis senatas tą išpildyti išduos tam tikrą paliepiamą.

Ant originalo Jo Didenybės ranka parašyta:

MIKALOJUS.

Petergofas,

8 liepos 1906 m.

VIRŠIAUSIASIS MANIFESTAS.

IŠ DIEVO MALONĖS

Mes, Mikalojus antrasis visos Rusijos cesorius ir patvaldys, Lenkų karalius, Didis Suomijos kunigaikštis ir k. ir k. ir k.

Skelbiame visiems ištikimiems pavaldiniams. Iš Musų malonės buvo sušaukti žmonės, išrinkti gyventojų, įstatymų išdirbimui. Pasitikėdami Dievo malone, tikėdami į šviesią, didžią Musų žmonių ateitį, Męs laukėm iš jų darbų gerovės ir naudos dėl šalies visose žmonių gyvenimo šakose. Męs buvome norėję įvesti dideles reformas. Pirma vieta visuomet buvo rupestis prašalinti tamsumą žmonėse, įvesti šviesą ir palengvinti žemės išdirbimo sąlygas. Musų norams pasiūstas sunkus išmėginimas. Žmonių išrinktieji vieton taisyti įstatymus pradėjo peržiurinėti mūsų pastatytos vietinės valdžios veikimą, pradėjo nurodinėti pamatinių įstatymų blėdes, permamos gi tuose įstatymuose gali būti priimtos tiktai pagal Musų monarchišką norą; sumanė kreiptis Dumos vardu į žmones, kas priešinga įstatymams. Tokiomis betvarkėmis sumišę valstiečiai, nebelaukiant savo buvio pagerinimo perėjo daugelyje gubernijų į atvirą svetimo turto plėšimą, neklauso įstatymų ir įstatymų pastatytos valdžios. Bet te atmena Musų pavaldiniai, kad tiktai pilnai tvarkai ir ramumui atėjus galimas yra žmonių buvio pagerinimas. Te žino, kad Męs neeisime saualės arba beteisiškų pasielgimų, ir visa savo spēka, visa savo valdžia priversim įstatymų neklausančius klausyti Musų Caro valios. Šaukiame visus gerai manančius rusų žmones susivienyti, palaikyti tiesios valdžios ir sugražinti santaiką Musų brangioje Tėvynėje. Tegū sugrįžta ramumas į rusų žemę ir tepadės mums Augščiausias.

Svarbiausias caro darbų atlikimas—pagerinti valstiečių buvį. Noras mūsų nepermainomas ir rusų ukininkas, neatnešant blėdies svetimai nuosavybei, galės ten, kur mažai žmonės turi žemės, geru ir tiesos keliu padidinti savo žemės nuosavybę. Kitų luomų žmonės, mums pašaukus, padės visą savo spēką išpildyti šį svarbų uždavinį. Galutiną gi nusprendimą padarys naujai išrinkta Duma. Męs gi paleizdami da-

bartinę Valstybės Dumą, sykiu tvirtiname nepermainomą mūsų norą palikti įstatymą apie tos įstaigos įsteigimą ir kartu su tuo paliepiamą Mūsų Valdomamajam Senatui, duotą Liepos 8 d. paskiriam išnaujo ją sušaukti Vasario 20 d. 1907 m. Su pilnu užsitikėjimu į Dievo malonę ir į rusų žmonių protą Mes lauksim nuo naujai išrinktos Dumos išsipildymo mūsų pageidavimų ir sutaisymo įstatymų sulyg reikalavimų atnaujintos Rusijos. Tikri Rusijos sunūs, caras jus šaukia, kaip tėvas savo vaikus susivienyti su juom, kad atnaujinti Mūsų Šventą Tėvybę. Tikimės, kad atsiras minties ir darbo didvyriai, ir kad jų pasiaukojimo darbais prašvis Rusijos garbė.

Duotas Petergofe, Liepos 9 d. metuose po Kristaus gimimo 1906, o Mūsų valdymo 12-ose.

Ant originalo nuosavia Jo Didenybės ranka pasirašyta:

MIKALOJUS.

Apie bažnytinius giedojimus.

Ačiu Dievui, atsiranda kas kartą daugiau rupesčių žmonių, kurie netingi užsiimti nelengvu darbu — mokymosi gražiai giedoti. Žinoma, pradžia tam darbui privalo paduoti vietinis klebonas, o mokinti — užtektinai išlavintas vargonininkas. Daug vietų jau puikiai gieda. Netik jau po didesnius miestus ir miestelius, bet jau ir po parapijas užgiršti galima gražius chorų giedojimus. Girdėjau Saločjuose gražiai išpildytas ketureis balsais mišias teippat ir nešparus. Kiti visi giedojimai teipogi daug geriaus skamba, nes balsai jau išlavinti.

Butu gerai, kad ir po visas parapijas netingėtų žmonės pašimokyti giedoti. Negalima pasakyti, kad nėra inicijativos iš kunigų pusės. Daugumas kunigų atjaučia reikalą suorganizuoti chorus, o kur duodasi įveda. Pas žmonių nekartą yra tokia nuomone, buk mokyties tai nešlove... „Va,—sako—jau 30 metų giedame, vis buvo gerai, o šiam kunigui kažin ko pasinorėjo“. O, žinoma, kaip tik prasideda neužgandimai apsireiškšti, nevienas meta tą darbą, kaip atsitiko Kričine ir dar kitose vietose. Liudni tie apsiškimai turētu visiškai išnykti, ypač dėlto, kad Šventasis Tėvas teip rupinas įvedimu gryno bažnytinio giedojimo. Jau metai ar daugiau kaip J. M. Žemaičių Vyskupas išsiuntinėjo klebonams spausdintą Šventojo Tėvo raštą („Motu proprio“). Užtat gi tiktai prilankumas gali buti, kaip kunigų, teip ir žmonių, tam balsui nuo Apoštoliško Sosto mylimiausio mūsų Popėžiaus Pijaus X. Nenorėkime priešinties tam Jo norui o teippat ir reikalui pagerinti mūsų bažnytinius giedojimus.

A. Žalvarnis.

Amerikos Lietuvių katalikų susivažiavimas.

19—20 d. birželio 1906 m. buvo laikytas S. L. R. K. A. *) XXI Seimas mieste Nevark, N. J.

Iš įvairių Suvienitų Valsčių suvažiavo delegatų 57.

19-ą d. birželio po atlaikytų Mišių Šš. Traicės lietuviškoje bažnyčioje, visiems žinomas savo nuopelnais ant mūsų tautiškosios dirvos kun. A. Milukas iš Shenandoah, Pa. pasakė puikų ir labai įspūdingą pamokslą. Garbus kalbėtojas vaizdingais palyginimais nurodė mums kelią, kurį privalo Katalikiškas Susivienijimas sau apsirinkti šiame, anot jo žodžių, epokiškame mete. Tas pamokslas ilgai užsiliks visų klausytojų širdyse.

Po pamokslui visi delegatai iš bažnyčios perėjo į tam tyčia paskirtą vietinio lietuvių klubo salę.

Liet.—Kat. Susivienijimo Pirmsėdis Kun. V. Kudyrka keliais žodžiais į delegatus formališkai atidarė Seimą. Seimo Pirmsėdžiu vienu balsu ir trukšmingu rankų plojimu tapo išrinktas Kun. A. Milukas; Seimo sekretoriais: p. K. Krušinskas iš Brooklyn, N. Y. ir p. J. Višniauskas is Scranton, Pa.

Svarbiausi nutarimai S. L. R. K. A. XXI Seimo buvo šitie:

1) Paaukauti iš Susiv. izdo 500 dolerių rengiamai lietuvičių seserų-mokintojų kongregacijai, kuri teiposgi rupšis užlaikymu prieglaudos namų našlaičiams ir paliegusiems žmonėms. Tam siekiui kun. A. Staniukynas, kolektuojas po Amerikos lietuvių apgyventus miestus, surinko jau arti 1000 dolerių. Susiv. L. R. K. A. auka žymiai paskubis Amerikos lietuviškų kunigų to prakilnaus užmonio praktikon įvikinimą.

2) Nutarta 300 dolerių paaukaut kulturiškiems Lietuvos reikalams per Liet.-Kat. Federacijos centrališkąjį izdininką.

Po išduotai atskaitai S. L. R. K. Centr. Sekretoriaus ir Izdininko pasirodė, juog Susivienijimo turtas siekia pastarame laike 11,109 dol ir 64 cen.; sąnarių-gi Kat. L. Susivienijime yra 3.200 su viršum.

Užtikrinimui ilgesnio amžiaus S. L. R. K. A. tapo nutarta, kad įstojimo Susivienijiman mokestis turi buti pagal kandidatų metus, kaip ir angliškose apsaugojimo gyvasties kompanijose.

Seimas užsibaige kuo gružiausiai, be barnių, be didelių ergelių, be vaidų. Seimo pirmsėdis Kun. A. Milukas su paveizdinga diplomacija vedė Seimo reikalus ir tikliai mokėjo apdirbt su seimo delegatais kiekvieną įnešimą.

Delto-tai po seimui visi Katalikiškojo Susivienijimo šakų atstovai Kun. A. Milukui atsistoję širdingai padėkavojo su ilgu garsiu rankų plojimu.

20-ą d. Birželio vakare, Seimui pasibaigus, ant salės buvo laikytos prakalbos iš 7-ių kalbėtojų, beje:

*) Raidės S. L. R. K. A. reiškia: Susivienijimas Lietuvių Rymo Katalikų Amerikoje

Knn. V. Kudykos S. L. R. K. A. Pirmsédžio, p. J. Pranaičiutės, p. Valiukonio, p. K. Radziavičiaus-Susiv. izdininko, p. Mekišio p. S. Ramonaičio Shenandoah'rio lietuviško vaito ir ant galo Kun. A. Miluko. Neišpasakytai smarkią kalbą pasakė pastarasis—Kun. A. Milukas. Užsidegęs patrijotiško jausmo liepsna, aimanuojančiai išrodė nelaimingas socialistiško mokslo pasekmes, apsiereiškiančias ant mūsų žalios jaunomenės. Patvirtinimui savo žodžių privedė liudnus prietikius su Šiaulių trimis lietuviais gimnazistais, kurie auro užpuolę su revolveriais ant monopolio atėmė pinigus, o mirdami nuo apturėtų žaizdų laike šaudynių, atsisakė priimti kunigo. Išaiškino kaip tokie atsitikimai, paeinantys iš socialistiško mokslo nodingų šaltinių kenksmingai atsiliepia ant mūsų tautos kultūros. Sodiečiai, anot jojo žodžių, kurie atitraukdami nuo savo burnos paskutinį duonos kąsnelį leidžia vaikelius mokslan, pamatę tokias baisesias pasekmes to mokslo, kurs vietoj apšvietimo, aptemdo jauną protelį, nuo pat žaliukystės paverčia bedieviu, netikėliu, plešiku, pamatę ant kokios pragaišties nueina tas jų teip sunkiai uždirbtas skaitikėlis, nebeuorės toliaus leist savo vaikų mokslan, nebeuorės selpt ir užlaikyt mokyklų.

Išvydęs salėje kelis socialistų partijos vaikinų, kalbėtojas dar labiau užsikarščiavo, iškalba jo pasidarė dar puikesnė. Galų-gale paliepė kelioms merginoms

iš auditorijos pereit su kepurėmis per publika rinkti aukas lietuviškai agronomiškai mokyklai ir lietuvių gimnazijai. Labiausia ragino jis socialistus numest nors po mažą aukele mūsų tėvynės apšvietos reikalom, tuos socialistus, kurie tokią daugybę žmonių pinigų išleido per savo rankas pirkimui revolverių, dirbimui bombų, kurie tai ginklai nesuskaitomas nelaimės užtraukė ant mūsų brangios tėvynės. Ant teip karštų žodžių, kokie išėjo iš lupų mūsų garsaus kalbėtojo, rodos, akmuo butu galėjęs sutirpti; vienok socialistų širdis nė nesuvirpėjo. Kada priėjus prie jų eilės mergaitė mandagiai ištiesė ranką su skrybėle, tik iš vieno kešeniaus teišbiro raudonas centpalaikis; kiti-gi apreiškė „pasičėdysią tečiaus sprogstančiai medžiagai...“

Viso labo tą vakarą po Kun. A. Miluko kalbą tapo surinkta 29 rubliai su kapeikoms.

Neprošalį bus paminėjus ir šį dalyką, kad Kat. Susivienijimas per paskutinį savo Seimą padarė pušėtiną žingsnį progreso linkui. XXI Seimas S.L.R.K.A. pripažino šiokias bei tokias tiesas viešo gyvavimo ir, teip vadinamai, silpnajai lyčiai. Lyg šiol moteriški delegatai ant seimų lošdavo mažiausią rolę: nerinkdavo jų nė į vyriausybes; budavo vien nominališkais delegatais. Šimet gi jų tiesos tame atžvilgyje iš dalies sulygo su vyrų tiesomis. Štai J. Pranaičiute susyk tapo išrinkta net į dvi komisiji, beje: Literatiškąją komisiją ir įnešimų apdirbimui komisiją. Beto

girdėjau tuli delegatai rengėsi aprinkti vieną merginų centrališkuoju sekretorium; tik nežinia dėl kokios tai priežasties nieks josios neperstatė.—Rasi vyrai pabugo, kad dėdienės ilgainius visų nuo jų uredų nepaveržtų.

Delegatas.

Žinios iš Lietuvos

Tauraginiai (Ežerėnų pav.). Liepos m. 4 d. mūsų bažnyčioje atlikta pirmoji vaikų komunija. Vaikų buvo 56, kurie jau lankė katekizaciją nuo pat Velykų po du kartu į nedėlią. Prieš komuniją, atlikę išpažintį (spavednę), vaikiukai prisisegė baltą žolyną prie dešinio šono krutinės, mėlynus kaspinus persisvėrė per petį, o mergaitės su rutų vainikėliais ant galvėlių ir raudonus kaspinus persisvėrusios per dešinį petį, visi su žvakėmis rankose. Kunigas iškilmingai įvedė juos bažnyčion pro didesias duris su kryžium, vėliavomis ir liktarniomis, giedant psalmą „Garbinkit, vaikai, Viešpatį“. Per mišias vaikai priėmė ŠŠ. Sakramentą. Po mišių atsilaukė procesija prie krikštytuvės, kame tapo atnaujinti prižadai per krikštą šv. padaryti; toliau procesija ėjo prie klausytuvės (spavednyčios), kame vėl buvo atsakas pamokslas. Nuo klausytuvės procesija traukė prie ambonos; čia buvo paaiškinta, kam yra ambona ir ką ji suteikia krikščionims. Po to ėjo prie ŠŠ. D. Motynos altoriaus ir ten atkalbėjo Litaniją Loretiškę su maldomis. Pagaliau procesiją grįžo prie didžiojo altoriaus, prie kurio vaikų buvo atkalbėtos maldos padėkavojamos už neišpasakytą Augščiausiojo doveną.

Tauraginietis.

Jurbarke 9 liepos m. tuoi po pusnakščio kilo baisus gaisras, sunaikinęs apie 150 namų, daugiausia žydams prigulinių. Priežastis—neatsarga. Bažnyčia ir klebonija neliesta ugnies. Nukentėjusieji reikalauja pašalpos.

Seredžiaus par. Belvedero dvare 9 liepos m. d. buvo **lietuviškas vakaras**. Vaidino komediją „Užburtas Kunigaikštis“. Aktoriai savo roles atliko vidutiniškai, geriaus lošė p. Šimkus (kurpiaus rolėje), p. S. Skirgailėnė (kurpiaus motynos r.) ir p. A. Polubinskytė (Margaritos r.). Didelę pagalbą prie spektaklio prirengimo davė vietinis dvarininkas ponas Burba su savo gerbtina motere, kuriuodu malonin-gai suteikė visą scenos dekoraciją ir meblius. Belvedero murinė erta daržinė, skindeliais klota, gan padoriai išveizdinti, patalpino apie 600 iš apygardos atvykusių regėtojų. Prieš pat prasidedant vaidinimui, pribuvo ponas Burba su ponija Burbėne. Buvo kelias dvarponių, Kauno katedros dirigentas p. Naujalis, apie 15 kunigų ir nemažai žydų, kurių vienas garsiai sakėsi mylįs Lietuvą, jos žmones ir kalbą. Dainos labai patiko visiems, įpatin-gai „Lietuva, tė-

vynė mano“, kurios atkartojimo 4 syk reikalavo publika, o kitas visas dainas, šaukiant „bis“, prisiejo po du kartu perdainuoti. Choras, iš 40 įpatų susidedas (maišytas) vedamas buvo p. Šimkaus (serediškio). Deklamacijos pasisekė tik vidutiniškai. Gry-nasis pelnas iš šito vakaro yra paskirtas muryjamos Seredžiaus bažnyčios naudai, ir galima numanyti, pasisekė tokiuo budu surinkti tam geram tikslui kelias šimtelis.

Kas galima užmesti šitam spektakliui, tai—publikos šnekesiai per vaidinimą teip garsūs, kad sunku buvo girdėti aktorių žodžiai. Reikėjo pastatyti daugios vietose tam tikri tildytojai, nės prastuoliai nei nežinojo, kam čė skambina varpeliu—jie vis tiek linksmi šnekučiavosi.

T.

Liackava (Šaulių pav. Kauno gub.). Marcijona Vaičkaitė, našlaitė 26 metų mergaitė, buvusi dora ir paklusni ukininkams tarnaitė, šimet tarnavusi Urvikių sodžiuje Liackavos parakvijoje pas dorą ukininką Kančių Antaną, išsiprašė į Jono šv. atlaidus į Vie-kšnius, ir dar ant rytojaus po tų atlaidų Vie-kšniuose palikusi ir išpažintį (spavednę) atlikusi, seredoje ateinančioje atrasta upeje Ventoje paskandinta, su nosine pasmaugta, o jos galva ir rankos anos pačios drabužis buvo apsuktos. Buk nekuri piemenėliai regėjo, nedėlios pavakaryje tame Ventos pakrantyje, kur rado ją nuskendusią, einant vyriškį ir moterišką. Už valandos vyriškis iš krumų išlindo ir paėjo, bet moteriškės nebliko... Ventoje paliko... Mergelės! saugokit rupestingai savę nuo teip baisaus pražuvimo, niekur vienos šuntakiai nei ant atlaidų nebvaikščiokite, nuo nedorų ir baisų įpatų saugokitės! *K.A.V.*

Ryga. Paskutiniu laiku Rygoj tapo valdžios užtvirtinta nauja Lietuvių draugija „**Zvaigždė**“. Tos draugijos tikslas yra platinti apšvietimą tarp Rygoj gyvenančių Lietuvių. Tam tikslui draugija, kaip pasakyta įstatymuose: 1) steigs mokyklas, pirmiausiai mokymui vaikų menkai pasiturinčių Lietuvių; 2) taisys sventadienes mokyklas ir skaitymus suaugusiems; 3) steigs bibliotekas, skaityklas ir panašias įstaigas apšvietimo platinimui. Prisirašyti prie šitos draugijos gal kiekvienas, kuris įmokės per metus ne mažiau 1 rublio. „**Zvaigždė**“, norėdama varyti darbą kuoplačiausiai, renka aukas, taiso vakarus, spektaklius, lioterijas ir t.t.

Kas nežino, kaip sunku gyvent žmogui be mokslo, ypač tokiame mieste, kaip Ryga. Tuotarpu daugumas atvykusių ir atvykstančių čionai Lietuvių nemoka rašyti, o kiti ir skaityti. „**Zvaigždė**“ stengsis duoti tokiems progą, jei ne kitaip, tai vakarais ir šventomis dienomis pramokt skaityti ir rašyti.

Butinai reikia, kad visų gyvenančių Rygoj Lietuvių vaikai galėtų pažinti mokslą. Jei kurs vargdienis pats skursta dėl to, kad negavo jokio mokslo, tai tegul bent vaikai nepaliks be mokslo. „**Zvaigždė**“

rupisį steigti mokyklas, kur Lietuvių vaikai galėtų už mažą užmokestį ir kiek bus galima, dykai gaut reikalingiausią mokslą. Mokslo pradžios bus išguldomos prigimta kalba.

Knygos—brangus daiktas ir pertai ne kiekvienam prieinamos. Dėlto „Žvaigždė“ steigis bibliotekas ir skaityklas, kur būtų pigiai gaunamos pasiskaityt naudingos knygos.

Draugijos norai prakilnus. Mokslas tai mūsų galybė! Bet kaip įvykdyti gyvenime? Įvykdinimui gyvenime „Žvaigždės“ troškimų reikalingi žmonės, kurie paaukautų savo spėkas apšvietimo darbui, reikalingi pinigai. Žmonių su gerais norais atsiras. Daug sunkiau su pinigais. Rygos Lietuviai—daugiausiai vargdieniai, kuriems ir patiems truksta skatiko; duosnių piniguočių visai neturime. Tuotarpu užlaikymas tik vienos mokyklos apseina metams keli šimtai rub. Vienos mokyklos dargi toli neužtenka! O kur dar išleidimai bibliotekų, skaitymų reikalams!

Iš kur gauti reikalingus pinigus? Turime surinkti savo tarpe, nes nėra ant ko tikėtis. Taigi dėkim po kiek kas galime, o pamatysime, kaip iš menkų aukų, iš draugijos sąnarių rublių pasidarys reikalinga bent gerai pradžia suma.

Dėlto tai kviečiame jus, sunkaus darbo žmonės, paremti draugijos darbą, kiek išsigalėdami.

Kviečiame visus, kurie atjaučia bemokslų žmonių padėjimą, kurie tur prakilnius norus—šelpiti pirmutinį Rygos Lietuvių apšvietimui sumanytąjį darbą.

Patariame susipažinti su „Žvaigždės“ įstatymais, išleistais rusų ir Lietuvių kalbose; įstatymai gaunami (dykai) Lietuvių knygynuose, „Kanklių“ bibliotekoje.

Prisirašyti prie „Žvaigždės“ galima: 1) A. Macėjausio knygyne, Pilies gat.; 2) L. Jakavičiaus knygyne, Katalikų gat.; 3) Klebonijoj prie senosios bažnyčios (kun. Paštukas); 4) Lietuvių „Pašalpos“ ir „Kanklių“ draugijose.

Teipat galima prisirašyti prie „Žvaigždės“ pas visus draugijos sąnarius kurie tur kuygutes su „Žvaigždės“ antspauda.

„Žvaigždės“ Valdyba:

A. Butkis (pirmininkas), P. Janulevyčius (sekretorius), E. Laumianskytė, Pr. Mašotas, kun. Paštukas, L. Sutkytė, M. Šikšnys, K. Venclauskis (pirmininko draugas), K. Vizbor's (kasierius).

Žemaičių Vyskupijoje pastaruojų laiku įvyko šitos kunigų permainos: kun. Kožukauskis Teol. Mag. į Raseinių kamendorius, kun. Kemešis iš Mosėdžio į Tauragės klebonus, kun. Rimavyčius iš Darbėnų į Kretingos kloštorių, kun. Maciejauskis iš Šaulių į Alsėdžių kamend., kun. Vytuvis iš Įlakių į Kalvarijos kamend., kun. Ragažinskis iš Kalvarijos į Įlakių kamend., kun. Vaitėkunas iš Šaukėnų į Mosėdžio kamend., kun. Gudauskis iš Tauragės į Papilės kamend., kun. Didžiulis į Papilės į Šaulių mergaičių

kapelanus ir parapijos kamendorių, kun. Bijeikis iš Šaulių į Rimšės fil., kun. Burža iš Rimšės į Sausninkų fil., kun. Peskauskis iš Stelmuižės į Šventmūžę fil., kun. Kemešis Fabjanus pasilieka Tauragės kamend., kun. Leikus iš Laižuvos į Krefingos kamend., kun. Vizbaras iš Kurtavėnų į Darbėnų kleb.

Mokytojų institutan Vilniuje ir **mokytojų seminarijon** Panevėžyje nuo ateinančio rudens ketina priimti į mokinius ir lietuvius. (Kov. Tel.)

Žinios iš visos Rusijos.

Peterburgas. Praėjusiame „Ned. Skait.“ numeryje padavėme trumpą, bet labai svarbią žinią, jog Duma, pasiremiant ant 105 parašrafo pamatinių Valstybės Įstatymų, tapo paleista ir paskirtas laikas 20 Vasario diena 1907, kada turės susirinkti nauja Duma. Tas atsitikimas įvyko nedėlioje 9 liepos mėnesio dienoje. Ant rytojaus tapo apgarsintas Viršiausis manifestas apie Dumos paleidimą.

Kaip tiktai Duma petnyčioje 7 liepos m. nutarė leisti atsišaukimą į žmones, jau tuomet Valdžia, matos, ryžos paleisti Dumą. Subatoje 8 liepos Peterburgan tapo sutraukta daug kariumenės ir kareiviais tapo apstatytos įstabesniosios vietos; dėlto kad Valdyba bijojo sumišimų, kurie galėjo kilti, pasklidus garsui apie Dumos paleidimą. Bet jokių sumišimų nebuvo, žmonės gan ramiai priėmė žinią apie Dumos paleidimą.

9 liepos m. dienoje nuo anksto Dumos rumai buvo apstatyti kareiviais, visi rumų vartai uždaryti; policija nėvieno žmogaus neleido vidun. Dumos sekretorius kunigaikštis Šachovskoj buvo atvažiuavęs Dumon perduoti jos daiktus valdininkams, bet nėvieno neradęs ir nieko nesulaukęs, išvažiavo atgal.

Peterburgo miestas ir visa Peterburgo gubernija tapo apskelbta ant įpatingai sustiprintos apsaugos. Dumos atstovai, matos, nesivylė, kad valdžia taip umai paleis Dumą, dėlto jie iš pradžios neįmanė, ką veikti. Jie pradėjo susirinkdami prie vienas kito tarties, ką daryti. Nutarė važiuoti į Suomiją (Finliandiją) Viborgo miestan ir tenai tarties.

Laikraštis „Novoje Vremia“ praneša, kad panedėlyje 10 liep. m. Viborge (Suomijoje) atsilaiškė atstovų tarybos. Dalyvavo apie 185 atstovus, pirmininkavo teip-pat Muromcev'as.

Kiti laikraščiai praneša, buk Viborgo gubernatorius pataręs kaikuriems atstovams paskubėti tarties, nes jei atstovai neapleisų Viborgo, jis busias priverstas apskelbti tenai kūrės stovį.

Utarninke ir seredoje (12 ir 13 liepos m.) daugumas atstovų išsivažinėjo į savo apsigyvenimo vietas.

Draug su Dumos paleidimu atsistatydino Goremikin'as ministerių pirmininkas, Stišinski's žemdarbio departamento rėdytojas, Sinodo oberprokuroras kunigaikštis Širinski-Šachmatov'as. Ministerių patarmės pirmasėdžiu ir draug vidurinių veikalų ministeriu tapo Stolipin'as; o žemdarbio rėdytoju Gurko.

Vidurinių veikalų ministeris, pasiteiravęs Raudonojo Kryžiaus Draugijos pirmasėdžio, pripažino atėjus jau laikui atmainyti padidintą mokesnį nuo keleivių bilėtų ant gelžinkelių. Ligšioliai imdavo Raudonojo Kryžiaus naudai nuo kiekvieno bileto po 10 kapeikų, dabar ims tikt 5 kap.

Sizran (Simbirsko gubernijos). 5 liepos mėnesio die-

noje sudegė visas miestas. Iš ko ugnis prasidėjo, niekas nežino; tą dieną buvo didelis vejas, sudegė apie 5000 namų, septynios cerkvės, moteriškųjų vienuolynas (kloštorius), bankas, pašta, kalėjimas, žodžiu, visas miestas. Kazaniaus vakzalas draug su koku šimtu vagonų grūdų taip pat plėnėmis nuėjo. Apie keturias dešimtis penkias tukstantis gyventojų liko be pastogės ir be jokio turto. Turtingiausi susilygino su beturčiais. Apie keturis šimtus žmonių gavo smertį liepsnose. Susitvėrė komitetas padegėliams šelpti, kurių nelaimėi nėra galo. Daugumas iš jų išsivaziavo į kitus miestus, o likusieji pasistatė budas ant lauko ir gyvenajose. Atsirado daug vagių ir išplėšikų, kurie grobią, kas dar nuo ugnies išliko, dėlto Sizranijuje tapo apgarsintas sustiprintoji apsauga.

Odessa. Anandai jodamas gatve tapo nušautas kazokas. Kadą tą kazoką laidojo 10 liepos d. buvo prasidedančios žydų skerdynės, bet greitai tapo sustabdytos.

Kijevas. 12 liepos d. sudegė tabokos fabrika brolių Kohen, kurioje dirbo apie septynis šimtus darbininkų.

Jalta. Čionai 12 liepos m. dienoje siautė baisi audra, kuri daug padarė pragaisties.

Revelis. 12 liepos m. dienoje sustreikavo dvylikos fabričių darbininkai, reikalaujami padidinio užmokesnio.

Žinios iš užrubežio.

Pietinė Afrika. „Nedėldienio Skaityme“ minejome jau apie juodųjų žmonių judėjimus Pietinėje Afrikoje tai prieš vokiečius, tai prieš anglus. Dabar laikraščiai praneša, Anglijos Pietinėje Afrikoje taip vadinamoje šalyje Natal maistas esąs numalšintas. Tas malšinimas buvęs baisiai nežmoniškas. Kareiviai užmušdavę netikt' nelaisvėn pagriebtus, bet ir šiaip jau gyventojus. Po didelios kovos ties daubą vadinamą Moll, buk išpjovė tris tukstantis gyventojų. Vienas oficeris rašė savo lakšte, pas jų neesą prisakyta imti juodusius žmones nelaisvėn—jie visi turį būti užmušti. Anglijos laikraščiai reikalauja, kad kaltininkai tokių baisenybių butu nubausti.

— Afrikoje numirė didelis pinguočius pavarde Reits, kursai paliko apie 12 milijonų rublių ant pravedimo gelžinkelio išilgai Afriką, tai yra iš Egipto lig Kaplando.

APIE KRAUJINĘ LIGĄ.

Pastaruoju laiku daugalyje vietų girdėtis žmones sergant kraujinėmis; toji liga labai yra pavojinga, greit prasiplatina ir nemažai neša aukų į kapus. Susirgusiųjų ne visi gali kreiptis prie gydytojus, nes dažnai už keliato mylių reikia ieškoti gydytojus, o čia pinigų nėra užmokėti už atvežimą; todėl susirgę žmonės gydžias visokiais savaisiais vaistais, kurie kartais ne tik nepadeda ligoniui, bet greičiau dar įvaro į kapą. Aš čia noriu paduoti budą gydimo pagal kun. Kneipo, garsaus gydytojus; kun. Kneipas apie tą ligą taip rašo: „Kraujinė yra seserimi choleros; tiedvi ligi yra labai viena į antrą panaši; liga toji prasideda baisiais pilvo skaudėjimais ir dideliu paleidimu ir prie to dar daug kraujo išeina su išmetimais (mėšlais). Labai greitai galima tą ligą išgydyti sekančiu budu. Pirmučiausiai, prie didelių pilvo skaudėjimų, reikia vynioti ligonio pilvą paklode (mar-

ška) sudėta dvilinkai ar trilinkai ir sušlapintą karštame vandenyje su uksusu; norint, kad mažiau išėitu uksuso, reikia taip daryti: pajimk rankšluostį (abrusą) ar tai kitą kokį nors drobės galą, sudėk dvilinką ar trilinką, pamirkyk karštame vandenyje sumaišytame per pus su uksusu (uksusus turi buti paprastas valgomas is tai yra: atskiestas) ir apklok ligonies pilvą ir tuojuo pajimk paklodę trilinką ar keturalinką, pamirkyk karštame vandenyje jau be uksuso, išgręšk ir uždek ant ligonies pilvo, tai yra virš ant abruso sušlapinto uksuso, paskiaus ant to viso uždek sausą paklodę ir užklok ligonį šiltai; galima mainyti tokius šlapius dėjumus per valandą arba per dvi valandį, kol nesustos pilvo skaudėjimai.

Vidungi duoti gėrimas iš mėlynių uogų, kuris šėip pritaisoma: pajimk gražių džiovintų mėlynių uogų 3 ar 4 geras saujas ant butelio ir užpilk spiritu arba gera degtine (arielka) juo ilgiaus stovi teip užpiltos uogos tuo geriaus, bet užpylus ir pó keleto dienų, galima duoti; nereikia manyti, buk tas vaistas reikia gerti taurėmis, kaipo paprastą arielką; ne, bet jeigu ant uogų buvo užpiltas spiritas ir gerai pritraukta, tai duoti ligoniui ant karto nuo 15 iki 30 lašų ant cukraus, arba sumaišius tiek pat lašų su šiltu vandenimi; o jeigu ant uogų buvo užpilta paprasta degtinė (arielka), tai reikia pajimti šaukštą to skystimo, sumaišyti su puse stiklinės (skleničios) šilto vandens ir duoti išgerti ligoniui; per dieną teip duodas iki trijų kartų. Pagal kun. Kneipo džiovintos mėlynės uogos labai gerai esą nuo jokių ligų, užtat pataria, kad neužmirštų nėviena gera gospadinė vasarą pririnkti mėlynių uogų ir sudžiovinti jas; džiovinant uogas nereikia džiovinti ant saulės, bet paunksnyje; labai gerai esą suvalgyti keliatą tokių džiovintų uogų, turint paleistą pilvą. Laike kraujinių reikia švariai užsilaikyti, nevalgyti žalių neprinokusių vaisių; ligoniui galima tik tai atvirintą vandenį duoti gerti, neduoti rukšties ir sunkių valgių; labiausiai reikia saugotis išmetinių (mėšlų) ligonies, juos reikia užkasti arba negesita vapna užpilti, nes iš ten dažniausiai užsikrečia ir sveikieji. Norint neužsikrėsti, kiti sako buk reiki gerti arielka, bet tai netiesa: nuo arielkos dar greičiau apiserga; norint neužsikrėsti ligomis pagal kun. Kneipo reikia einant prie ligonies suvalgyti kelėtą egliaus (kadagio) uogelių, o po apveizdėjimo ligonies—rankas nuplauti.

X.

SILVIO PELLICO. Apie žmonių pareigas. Iš italų kalbos vertė *Jurgis Baltrušaitis*. Vilnius 1906 m., kaina 30 kap.

Nedidelė, bet labai naudinga knygelė. Rašytojas išguldo joje paėliui svarbiausias žmonių pareigas ir siekiasi sužadinti skaitytojuose prakilnesnius jausmus ir persitikrinimus. Pilnai tat sutinkame su vertėjo žodžiais, jog „ši knygelė gal atnešti nemažą naudą ir mūsų Lietuvos jaunuo-menei“. Galime dar nuo savęs pridurti, jog ir seniems butų neprošalį japerskaičius... Ypač šioje gadynėje, kada ir gyvenime ir raštuose labai dažnai atsieina susitikti su skelbiamąja gan plačiai krikščioniškųjų nuomonių ir ypatų neapykanta, labai butu geistina, idant ši ramiai parašyta knygelė, raginanti prie dorybės, meilės Dievo ir artimo rastų kuodaugiausiai pas mus skaitytojų.

Knygelė parašyta grynai krikščioniškoje dvasioje ir susideda iš įvairių gražių patarimų. Štai paveizdan, ką rašo Pellico savo draugui apie tikėjimo reikalingumą:

„Mano drauge, turėk stiprybę; trokšk tiesos ir nesiduok suvadžioti melagingiems mokytojams, kurie visaip rupinasi pasėti pragaistingą netikėjimo sėklą... Nenusimink, jeigu veidmainiai ir tamsuoliai už tavo tikėjimą tavę apkalba, vadindami neišmaneliu arba davatka... Širdžia ir protu, kiek galėdamas, gerbk savo tikėjimą ir išpažink jį prieš

tikinčius ir netikinčius; o išpažink jį ne šaltu apeigų išpildymu, bet persiimdamas augštomis iš tų apeigų kilančiomis mintimis...“

Kitoje vietoje, kalbėdamas apie tėvynės meilę, taip sako: „Kada žmogus niekinantis bažnyčia, moterystės šventumą ir dorą, giriasi mylės savo tėvyne, netikėk jam: jisai yra nedoras veidmainys ir, užtikra, blogas pilietis...“ „Tikras tėvynės mylėtojas nekelia piliečių tarpe jokių nesutikimų, bet, malšindamas jų neprotingus norus, kiek galėdamas, žodžiu ir pavyzdžiu pritraukia juos prie santaikos ir nusileidimo...“

Panašių gražių patarimų pilna visa knygutė. Todėl išleidamas ją lietuviškai p. Baltrušaitis atliko tikrai naudingą darbą.

A. Jakštas.

Redakcijos atsakymai.

P. Jonui Sur. Straipsnį apturėjom, bet talpinti jo negalime.

P. R. M. Kontr-replika silpnoka, panaši į rikmės pripažinimą.

P. S. Straipsnį siunčiame „Šaltiniui“.

Redaktorius Pralotas A. Karosas.

JUOZ. NAUJALIO KNYGYNE KAUNE (Viešasis plėcius) gaunama jubilėjinė lotyniška knygutė:

„Rosarium B. V. Mariae“

cum textibus e Scriptura sacra ad meditanda mysteria fidei, ad usum piorum sacerdotum et seminariorum alumnorum. Sac. A. R.—55 pusl.—15 kap.

100 egzempl. 12 rubl. be persiuntimo. 4—2

Daktaras A. von Forestier

specijališkas gydymas sergančių ausių, nosies ir gerklės ligomis. Nuo 12—1 valandos dieną ir nuo 6—7 val. vakarę. **Liepojus**, Grūdų gatvė (Zernovaja), № 42, Bonyco namai. 25—14

Daktaro A. Jagdhold'o

Elektroterapija ir Rentgenologija.

Ištyrinėjimas ir kiauurai peržiurėjimas su **RENTGENOSKOPO** pagalba visokių kuno dalių ir jų ligų: krutinės, širdies, plaučių, pleurito, inkstų, pūslės, kaulų gedimo ir perlužimo. Atradimas užsilikusiu kune pašalinių daiktų, kaip štai: šratų, kulku, adatų ir k. p. Gydymas su **RENTGENOSKOPO** pagalba visokių ligų esančių pavirš kuno, kaip antai: vėžio, niežų, skaudulių ir k. p. Teipogi su **ELEKTRJKOS** pagalba gydymas reumatizmo, nervų, apmirimo kuno dalių ir k. p. **Liepojuje**. Grūdų gatvė (Zernovaja), № 42, Bonyco namai. 25—14

DANTŲ GYDYTOJA

Janulaitytė-Biliunienė,

tamtikrus mokslus išėjusi Charkove ir paskiaus Berlyne, pagydo gendančius ir skaudančius dantis, o kiaurus užlipdo labai stipriomis plombomis, teip juog paskui per ilgą laiką dar galima drąsiai kietus valgius kramtyti ir nebejausti dantų skaudėjimo. Traukia dantis be sopėjimo. Gydykla Kaune, Naujoje gatvėje, Virovyčiaus namuose (№ 9). 10-10

VARGONŲ FABRIKA

Jono Garalevyčiaus

perkelta ant Porto gatvės į nuosavus namus; žymiai padidino veikalą; priima užsakymus kas link statymo naujų ir taisymo senų vargonų.—Adr.: Kaunas. Portova, nuosavi n.

BAŽNYTINIŲ DRAPANŲ DIRBTUVĖ

Cecilijos Baranauskytės

Kaunę. Viešasis (paradny) placas. Fišero namai.

J. NAUJALIO KNYGYNAS

☞ Kaune. ☞

SANKROVA: MALDAKNYGIŲ DVASIŠKO IR SVIETIŠKO TURINIO KNYGŲ PAVEIKSLELIŲ, ROŽANČIŲ, ŠKAPLERIŲ IR BAŽNYTINIŲ NATŲ.

Agentura „Nedėldienio Skaitymo“.

KAUNO UKIŠKOJI DRAUGIJA,

turinti savas sankrovas Kaune (ant Didžiosios Sodno gatvės, netol Nemuno), teipajau Panevėžyje, Kedainiuose ir Rokiškyje **pristato** ateinančiam rudeniui prieinamomis kainomis (cieniomis) ir geriausiais gatunkais fabrikinius tręšalus (superphosphatus, Tomo miltus ir k.), žemės dirbamasis mašinas ir ukiškus įrankius. Kainų knygutės išsiunčia pareikalavus, užsakymus išpildo apturėjusi pradavinį (zadotką). Perkantiems dalina dovenai visokias knygas. Tiktai **tikrieji** tręšalai žymiai padaugina derlių.